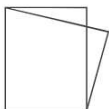

Morten Overgård Nielsen: Didaktik i skriftlighed

Frydenlund, 2021, 128 sider

Anmeldt af Anne Bock, lektor, Læreruddannelsen i Aarhus, ph.d.-stipendiat, Forskningsprogram for æstetik og pædagogik, VIA University College

Didaktik i skriftlighed er udgivet på forlaget Frydenlund som en del af en serie med navnet Didaktik. Den er kort (128 sider) og overskuelig, og den bestræber sig på at henvende sig til undervisere og kommende undervisere både i grundskolen og på ungdomsuddannelserne.

I indledningen betones skriftlighedsdidaktikkens kompleksitet; at skriftlighed indeholder både formidlende, kognitive og sociale elementer, og at skriftlighed ikke længere kun er et anliggende for den enkelte lærer, men et spørgsmål om en fælles skriftlighedskultur. Forskning i skriftlighedsdidaktik fra Norge, Storbritannien, USA og Canada fremhæves som førende. Med reference til den russiske sprogforsker og psykolog Lev Vygotsky deles skrivning op i en sproglig, en tankemæssig og en kreativ del, og med samme reference fastslås

bogens sprogsyn som det, at sproget er redskab for tanken. Nielsen introducerer taksonomier som et centralt element i den faglige skrivning, eksempelvis til at illustrere for eleven den vigtige forskel på at skrive refererende, analyserende, diskuterende og vurderende. Alt sammen elementer, der indgår i den akademiske skrivning, som forventes på gymnasiet. Det er afgørende, fremfører Nielsen, at akademisk skrivning først introduceres sent i forløbet i de gymnasiale uddannelser – efter eleverne er blevet løftet mere generelt i deres skrivning. Skriftligheden indeles i informativ og faglig skrivning, personlig skrivning og skønlitterær skrivning, og Nielsen peger på, at arbejdet med det skønlitterære og personlige kan være motiverende og befordre en udvikling af skriftsproget. Der levnes ikke tvivl om, at den akademiske skrivning er målet for Nielsens skriftlighedsnorm,

og at de andre skriveformer ses som redskaber til at nå dertil. Men det er en anden diskussion.

Kapitel 2 er en række interessante nedslag i dansk skrivedidaktiks historie fra ren eksamensskrivning, over blandt andet procesorienteret skrivning, skriftlighed i alle fag og indtoget af pc'en. Her understreges særligt betydning af formativ feedback som didaktisk redskab i udviklingen af skriftlighed. Tredje kapitel er en ikke udtømmende oversigt over, hvordan skriftlighed fremtræder i undervisningsvejledninger i grundskolen og gymnasiale uddannelser i de forskellige fag. Den oversigtsagtige karakter giver en slags overblik, men også manglende dybde i redegørelsen.

I fjerde kapitel introduceres kortfattet en række vigtige skrivedidaktiske værktøjer som hurtigskrivning, notetagning, imitatio og feedback fra elev til elev. Vigtige pointer i resten af bogen er opbygning af en fælles skriftlighedskultur, hvor de forskellige taksonomier og hermed muligheden for progression tages i betragtning. En kultur, hvor eleverne oplever et trykt skrivemiljø, hvor de andre læser deres tekster, og de selv giver feedback på andres tekster. Nielsen argumenterer for, at den omfattende forskning, der findes på skrivedidaktikfeltet, og den viden, vi har om hjernens funktioner, skal få større betydning for tilgangen til skriftlighed i både grundskole og gymnasiale uddannelser.

Bogen skifter tilsyneladende mellem to formål: På den ene side er det et indlæg i en vigtig og vedvarende debat om skriftlighedsdidaktik, på den anden side en brugsbog, der forsøger at pege på veje at

gå i undervisningen i både grundskolen og i gymnasierne. Efter min mening lykkes den bedst som det første. Betraget som brugsbog er det min oplevelse, at bogen søger at favne for bredt og derfor ikke kommer i dybden. Eksempelvis i afsnittet om taksonomier i del 1. Her redegøres for forståelser af taksonomier inden for flere fagligheder på forholdsvist få linjer, hvilket giver læseren et lidt overfladisk indblik i fagområderne. Også eksemplerne på de konkrete skrive tiltag er meget kort beskrevet, og det er synd, idet det netop her kunne udvikle sig til en reel brugsbog. I det i øvrigt meget relevante afsnit om udvikling af en fælles skrivekultur på den enkelte uddannelsesinstitution gives eksempler på vedtagne fælles normer for progression. Her savner man sammenhæng til indledningens forståelse af skriftlighedens kompleksitet. De skriveopgaver, som præsenteres i bogens kapitel om skriveproces, stilladsføring og progression er til gengæld udmærkede og kan sagtens bruges som inspiration, også i folkeskolens ældste klasser. Ligesom pointen om mindre opgaver med klare skrivehandlinger og progression synes at være en konstruktiv vej at gå.

Som indlæg i en debat om folkeskolens skrivedidaktik og formålet hermed er bogen et særdeles velkomment indlæg. Allerede i indledningen peges som nævnt på, at de skriftlige eksaminer ofte i alt for udpræget grad bliver retningsgivende for skrivedidaktikken, og at det ofte overtrumfer reel viden om, hvad der kan gøre elever til bedre skrivere. I mit eget igangværende ph.d.-projekt "Skrivedannelse – en undersøgelse af relationen og dynamikken mellem skrivning og dannelse i folkeskolens ældste klasser"

er det netop skrivningens potentiale for at være andet og mere end forberedelse til prøver og vurdering, der er under lup. Det kunne være spændende med en diskussion om, hvorvidt målet med skolens skrivedidaktik virkelig udelukkende er at skrive akademiske opgaver. At skrive, vil jeg mene, har potentiale til at være langt mere end akademiske opgaver. Lidt forenklet handler diskussionen vel egentlig om synet på skolens formål som det at – med Løgstrups ord – give forudsætninger for videre uddannelse eller som tilværelsesoplysning.